

Gazdag könyvészeti összeállítás — önmagában is hathatós segítsége lesz a további neveléstörténeti munkának. Ha más részről meg nem történik, és ha módunk lesz rá, alkalmas időben még visszatérünk tárgyalására.

Nem hagyhatjuk említés nélkül a kötet JÁKI LÁSZLÓ összeállította illusztrációs anyagát. Az egy kivétellel csupa egykorú

kép és dokumentum a megfelelő pontokon jól támogatja a mű mondanivalóját.

Az illusztrációs anyag, a jelentős bibliográfiai függelék megjelenésének lehetővé tételéért — de mindenekelőtt a tankönyvi kereteket szétfeszítő munka önálló kiadványként való megjelentetéséért — elismerés illeti végül pedagógiai könyvkiadásunk vezető szervét, a *Tankönyvkiadó Vállalatot*.

Zibolen Endre

ROBERT ALT:

BILDERATLAS ZUR SCHUL- UND ERZIEHUNGSGESCHICHTE. BAND 1.

Volk und Wissen Volkseigener Verlag, Berlin, 1960.

Robert ALT professzor, a hazánkban is jólismert német neveléstörténész szerkesztésében az elmúlt év végén jelent meg a *Bilderatlas zur Schul- und Erziehungsgeschichte* című kiadvány. Ez a szerkesztésben igényes, válogatásban gazdag és nyomdatechnikailag tökéletes mű a neveléstörténeti irodalomban egyedülálló munka; elsősorban a nevelőképzés céljait szolgálja. ALT professzor bevezetőjében leszögezi, hogy egy olyan neveléstörténeti képeskönyvet kívánt összeállítani, melyben a képek nem a kiadvány „színesítését” szolgálják, hanem bizonyosfokú önállóságra tesznek szert. E célnak megfelelően a rendkívüli tömör, csak a legszükségesebbre utaló magyarázó szöveg, valamint a képek alapján sikerült érzékeltetni azt a fejlődést, mely a neveléstörténet területén az ókortól a kapitalizmus kialakulásáig végbement.

A legrégebb kor, melyről tárgyi emlékeink nincsenek, igen újszerűen, a ma is élő primitív népek gyermekeinek életével kapcsolatos szokások, misztikus beavatások, gyermekjátékok alapján kerül bemutatásra. Gazdag — bár jobbára ismert — anyag található a legrégebb babilóniai, egyiptomi kultúrákról. Kimondottan pedagógiai vonatkozású képek azonban csak a görög és római korszaktól kezdve találhatók. A rendelkezésre álló anyag bővülése folytán a szerkesztés elveinek következetes érvényesítése csak a középkortól érezhető. Különösen jelentősek és érdekesek a középkortól előforduló szimbolikus képek és a szimbólumokat feloldó magyarázó szövegek.

A szerkesztésnek — mint ALT professzor bevezetőjében ezt említi is — számtalan sok nehézséget kellett megoldania. Ezek között kell megemlíteni a marxista szempontok következetes érvényesítését. A rendelkezésre álló adott anyagból kiválasztani azt, ami a valóságos helyzetet, a fejlődést tükrözi, a neveléstörténet alapos ismeretét követeli. A tartalmi és szemléletbeli szempontok mellett a szerkesztőnek figyelembe kellett vennie az esztétikai szempontokat is. Az említett nehézségekre mi sem jellemzőbb, mint az a körülmény, hogy Robert ALT közel 15 évig dolgozott az anyag összegyűjtésén.

Sokak számára a képeskönyv s a képek a tudomány egyéb kérdései mellett mellékeseznek, sőt tudománytalanoknak tűnnek. Nyilvánvaló azonban, hogy a tudomány szélesebb körben való elterjesztése, az oktatás és az érdeklődés felkeltése szempontjából nem lehet közömbös az ilyen eszköz sem. Ugyanakkor azonban a „képek” a legszorosabb értelemben vett tudomány számára sem nélkülözhetők. (A történettudomány már a 20-as évektől segédtudományának tekinti az ikonográfiát.) Egyes tárgyi emlékek, iskolák alaprajzai, tanulók munkái, tanítási segédeszközök tudományos vizsgálata, számos kérdés jobb és alaposabb megértését eredményezheti.

A neveléstörténet egyetemi és felsőfokú tanítóképzőintézeti oktatása különös súlyllyal követeli, hogy Robert ALT munkájához hasonló kiadvány mielőbb hozzáférhető legyen hazánkban is.

Jáki László